

Грицкевич Сергій Геннадійович,
кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри цивільного права і процесу
Івано-Франківського університету права
імені Короля Данила Галицького

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВПЛИВУ ОСВІТИ НА КАТЕГОРІЮ «ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ»

Розглянуто особливості кризової ситуації української вищої освіти на фоні світових тенденцій наростаючого відставання системи освіти від потреб сучасності, оскільки система освіти змінюється набагато повільніше, ніж всі інші суспільні структури. Ми досі активно користуємося уявленнями та технологіям XIX ст. Є думка, що людству час розпочати розглядати освіту, як звичайну ринкову послугу. Вочевидь, зараз це не так.

Найважливішою навичкою в XXI ст. є пошук нових ринкових ніш. Будь-яка людина, що працює на ви-передження та наділена необхідними навичками, виявиться переможцем.

Навчальні заклади мають бути настільки ж різноманітними, як сучасний світ, або поступово стати надбанням минулого. У світі технологій відсутні професійні ліцензії. Кожна людина, яка хоче брати участь у створенні нових продуктів, легко знаходить таку можливість, не питаючи дозволу у держави. Завдяки цьому технології розвиваються вражаючими темпами.

Якщо ми хочемо, щоби люди отримували освіту, яка допоможе їм у житті, то і викладачі повинні бути іншими. Викладачі повинні бути, перш за все, гарними особистими тренерами і лише потім – провідниками дидактичної інформації, що спостерігаємо на сьогодні.

Ключові слова: освіта, як звичайна ринкова послуга, освіта має допомагати у житті, викладач - особистий тренер, викладання – перформанс, урізноманітнення навчальних закладів, навчальне середовище є освітою, навчання пасивності, маргіналізація світогляду Ноторетіс (людини соціальних мереж), культурно-освітня варваризація та інформаційна бідність, оптимальний засіб перспективної дебілізації та культурно-психологічної примітивізації молоді.

Грицкевич С. Г.

Перспективи розвитку «реформи» вищого образования в сетевом пространстве

Рассматриваются особенности кризисной ситуации высшего образования в Украине на фоне глобальных тенденций растущего разрыва между системой образования и потребностями современности. Ведь система образования меняется гораздо медленнее, чем все остальные социальные структуры. Мы по-прежнему активно пользуемся концепциями и технологиями XIX века. Существует мнение, что пора начать рассматривать образование, как рыночную услугу. Пока что наблюдаем противоположное. Наиболее важным навыком в XXI веке становится поиск новых рыночных ниш. Любой человек, работающий на упреждение, наделенный необходимыми навыками, станет победителем. Учебные заведения должны быть настолько разнообразны, как и современный мир, или постепенно исчезнуть. В мире технологий отсутствуют профессиональные лицензии. Каждый, желающий участвовать в создании новых продуктов, должен иметь такую возможность не спрашивая разрешения у государства. Благодаря этому технологи и развиваются поражающими темпами.

Если мы хотим, чтобы люди получали образование, которое поможет им в жизни, то и учителя должны быть иными. Учителя должны быть прежде всего хорошими личными тренерами и только потом проводниками дидактической информации, что и наблюдается.

Ключевые слова: образование, как рыночная услуга, образование должно помочь в жизни, преподаватель – персональный тренер, преподавание – перформанс, диверсификация образовательных учреждений, учебная среда сама по себе является образованием, обучение пассивности, маргинализация Ноторетіс (человека социальных сетей), культурно-образовательная варваризация и информационная нищета, оптимальный инструмент перспективы дебилизации и культурно – психологической примитивизации молодежи.

Gritskevich S.

Prospects of development of «reformed» higher education in network space

This article discusses the features of the crisis of the Ukrainian higher education against the background of global trends of growing gap between education systems needs nowadays. Because the education system is changing much more slowly than all other social structures. We are still actively use the concepts and technologies of the 19th century. There is an opinion that humanity time to start treating education as a regular market service. This is not so. The most important skill in the 21st century is to find new market niches. Any person that works on the curve and endowed

with the necessary skills to be a winner. Educational institutions should be as wide as the modern world, or gradually become a thing of the past. In the world of technology is no professional license. Each person who wants to participate in creating new products, easily finds this opportunity without asking permission from the State. Technologists develop rapidly. If my to people education, will help them in life, it s the teacher. The teacher an hope of good coaches and only then didaktic informashen.

Keywords: *education as a regular market service, Educational institutions should be as wide as the modern world, teacher an hope of good coaches, , teacher- performance, education diversifikasion, Wednesday on yourself is education, marginalizashen Homoretis.*

Постановка проблеми. Сьогодні, коли геополітичні протиборства набувають дедалі яскравішого інформаційного характеру, коли політична дестабілізація досягається за допомогою інформаційних війн, тобто інформаційно-культурного впливу на свідомість та підсвідомість груп та окремих осіб, а результат зазначеного впливу значною мірою залежить від освітнього рівня об'єкта впливу (чим вищий освітній рівень, тим важче маніпулювати людиною), стан освіти стає визначальним фактором геополітичного протистояння. Якщо, наприклад, система освіти сприятиме зростанню поляризації (включно до стану «двох націй», як це було у Великобританії в середині XIX ст. або в Росії на початку XX ст.), вона працюватиме на загострення соціальної напруги, а отже, знижуватиме рівень не лише внутрішньої (соціосистемної), а й зовнішньої (геополітичної) безпеки суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми визначення змісту негативного впливу глобальних тенденцій цивілізації на суспільство й державу загалом та освіти зокрема досліджувались галузеву теорією управління, юриспруденцією, соціологією, соціобіологією, еволюційною психологією, політологією, медициною тощо, зокрема такими вченими, як: М. Амосов, В. Глазко, В. Глушков, О. Зінов'єв, В. Задерей, В. Колмаков, С. Морозов, М. Сенченко, В. Танаєв, В. Чешко, А. Фурсов, Л. Шершнев та багатьма іншими. Серед зарубіжних дослідників слід зазначити І. Валлерстайна, У. Бека, Ж. Бодрійяра, Д. Колемана, А. Турена, А. Лефевра, Н. Кляйна, Е. Дюркгейма, М. Вебера, П. Сорокіна, М. Стронга та інших. Проте, незважаючи на серйозні зміни за умов глобалізації структури суспільства та держави, виникає враження затухання досліджень та дискусій з питань ефективних та адекватних викликам сучасності методологічних питань організації та методів функціонування ефективної системи освіти, які, на нашу думку, навпаки, потребують активізації та комплексного підходу.

Постановка завдання. Метою статті є визначення нових методологічних підходів до функціонування сучасної системи вітчизняної вищої освіти з урахуванням викликів сучасності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Головним результатом функціонування у вітчизняній вищій освіті Європейської кредитно-трансфертної системи (ЄКТС) є різке зниження якості освіти та підготовки студентів (це виявляється у тому, що останні сьогодні демонструють так звану «культурно-освітню варваризацію та інформаційну бідність»). Оптимальним засобом перспективної дебілізації та культурно-психологічної примітивізації молоді на сучасному етапі є ЗНО. Введення чотирьохрічного терміну підготовки студентів на рівні ОКР «бакалавр» («абортивної форми вищої освіти») замість нормального п'ятирічного навчання фактично перетворили ВНЗ на ПТУ, приземлили його, катастрофічно знижуючи авторитет ВНЗ як соціально-цивілізаційного явища. В освітньому плані «модульний підхід» фактично знищує кафедру як базову одиницю організації ВНЗ; де «знання» – погано пов'язані прикладні модулі, а «вміння» – замітники реальних знань, поділяє ВНЗ на привілейовану меншість із власними дипломами, програмами та правилами і непривілейовану більшість.

ЄКТС різко збільшила рівень бюрократизації процесу освіти. Зміна відносин між формальною та змістовною сторонами навчального процесу на користь формальної не тільки сприяє погіршенню якості освіти, а й змінює у ВНЗ співвідношення науково-педагогічного працівника, викладача та адміністратора на користь останнього.

Зрозуміло, що від корупції загалом і в галузі освіти зокрема виграють ті, хто контролює адміністративні позиції і гроші; тобто «реформа» і тут посилює соціальну нерівність й соціальну поляризацію та відповідно соціальну напруженість. Кращого засобу для поширення корупції від вищої до середньої школи, ніж ЄКТС, значно поширивши та поглибивши зону її дії, важко знайти. У цьому сенсі можна сказати, що, крім потужного удару по якості освіти та моральним засадам її суб'єктів, впровадження ЄКТС стало одним із напрямків наступу корупціонерів на суспільство.

Окремим наслідком є соціальне розшарування, що набуває потужного культурно-інформаційного виміру, з урахуванням входження до інформаційного суспільства, де інформація стає вирішальним факто-

ром виробництва, тобто головним інструментом формування соціальних груп, та визначенням свого місця в соціальній піраміді. Зниження якості освіти, покликаної забезпечити рівень її доступності, за рахунок зменшення її змістового об'єму перетворює осіб, що навчаються, на інформаційно обмежених, легко придатних до маніпулювання суб'єктів, на представників суспільства з посереднім мисленням, практично позбавлених перспектив покращення свого соціального статусу. Небезпечним наслідком є й залежність між неосвіченістю та безкультурністю, які спричинюють необхідність керуватися звірчачими інстинктами, унеможливаючи вплив на маргінала, збільшуючи ймовірність, що за «дефектних» умов кризової соціально-економічної ситуації відповіддю такого суб'єкта на спробу раціональної аргументації влади буде збройний спротив.

Слід зауважити, що «продукування» низів (маргінальних верств) «постіндустріального» («інформаційного») суспільства розпочалося на Заході у 1970-ті рр., а активізувалося у 1980-ті рр. одночасно із поширенням так званої «молодіжної культури» («секс, рок, наркотики»), розробленої спецустановами на замовлення правлячої верхівки країн Заходу, рухам сексменшин, поширенням фентезі (та витисканням наукової фантастики, яка сьогодні є дуже популярною в Китаї), послабленням національної держави, наступом керівної верхівки на середні верстви та верхівку робітничого класу («тетчеризм та рейганоміка»). Це є складовою частиною пакета неоліберальної контрреволюції, яка означає глобальний перерозподіл факторів виробництва і доходів на користь багатих, тобто згорання тенденції «славетного 30-ти річчя» (Ж. Фурастьє) 1945–1975 рр.

У 1997 р. у США при Гарвардському університеті було створено Беркманівський центр вивчення Інтернету та суспільства (Berkman Center for Internet and Society). Засновники – Чарлз Нессон та Джонатан Цітрейн. Співробітники Беркманівського центру займаються соціокультурними проблемами Інтернету, соціальними мережами, феноменом блогосфери і так званими «когнітивними науками». Саме завдяки реформованій «освіті, з якої видалено «зайві знання», здійснюється дераціоналізація, деісторизація та примітивізація свідомості.

Протягом останніх років Беркманівський центр працював над двома проектами: «Цивільне право в інформаційній галузі» (підтримки тих, хто займається онлайн-медіа, захист свободи слова в Інтернеті) та «Інтернет і демократії». Основним об'єктом досліджень та практичних дій останнього проекту під керівництвом Брюса Етлінга був Близький Схід – арабські країни та Іран (наслідки добре відомі: події в Іраку (С. Хусейн), Лівії (М. Каддафі), Сирії, Єгипті тощо).

Учасники проекту вивчали вплив Інтернету і особливо блогосфери на суспільство та державу конкретної країни. «Напрямок головного удару» Етлінга і К^о є консерватизм, який, на думку проєктантів, необхідно залучати до блогосфери, примушуючи його тим самим грати за «правилами прогресу»; блогосфера потрібна для того, щоб замінити традиційні системи соціальних зв'язків та передачі інформації (сім'я, держава) на мережеві. Таким чином можна трансформувати будь-який режим без революції, особливо якщо блогосфера розвинута достатньо широко та охоплює широкі верстви молоді, використовуючи систему освіти як мережу. До речі, провал спроби заколоту, приуроченого до виборів в Ірані, Етлінга і К^о пояснюють «недостатнім розвитком блогосфери».

Вищенаведене має для України особливо важливе значення, оскільки наша країна, як свідчать заяви Ліона Панетти, керівника Міністерства оборони США (раніше директора ЦРУ), разом з Іраном, Росією, Білоруссю, Китаєм, Індією та Бразилією визначена як «держава-мішень». Стосовно потенційних держав-мішеней, серед іншого, заплановано «революції» із використанням новітніх комунікаційних та інформаційно-психологічних (психоісторичних) технологій, тобто ці країни – об'єкт можливих інформаційних воєн, основні удари в яких завдаються мережевими структурами саме по когнітивній сфері, тобто по індивідуальній та груповій свідомості та підсвідомості.

Для успішного використання зазначену сферу слід підготувати, перш за все, спростити свідомість, примітивізувати та, де це можливо, ліквідувати переконання, максимально стерти історичну пам'ять, відмовитись від традиційних національно-історичних цінностей.

Світогляд Homotetis (людини соціальних мереж) мусить викладатися однією фразою, як зазначено в Інструкції Міжнародного республіканського інституту в редакції 1994 р. При цьому соціальна позиція такого індивіда повинна зводитись до трьох слів, які повинні викликати автоматичні рефлекторні дії відповідно до отриманого інформаційного сигналу діяти як хештегі, (наприклад, дія за алгоритмами «грабуй награвоване», «геть диктатуру» тощо). Примітивність освіти полегшує її перетворення у мережу з перспективою подальшого під'єднання до глобальних мереж (Twitter, Facebook тощо).

При цьому дераціоналізована, позбавлена «непотрібних знань», деісторизована свідомість різко полегшує вирішення завдань інформаційних воєн. Конкурентоспроможність країни та безпека діючої вла-

ди визначаються насамперед і рівнем освіти населення. Раніше міністр освіти Росії А. Фурсенко основним завданням сучасної школи визначив усунення головного недоліку радянської освіти – її спрямованості на виховання людини-творця, підготовку кваліфікованого споживача, здатного користуватися результатами діяльності інших.

Стара система освіти потребувала реформування. Однак реформування було перетворене на руйнування системи, зменшуючи при цьому освітні можливості значної частини населення та істотно обмеживши можливості держави у конкурентній міжнародній освітній сфері.

Існуюча «реформа» освіти, навіть за умови, що її «конструктори» керувались винятково високою метою (хоча висока мета не узгоджується із споживацькою установкою), об'єктивно є пострілом у наше майбутнє, в наш суверенітет, в нашу цивілізацію, оскільки рано чи пізно споживачі, незалежно від їх високої кваліфікації їсти, відпочивати, перетравлювати тощо, втраять все, що в них відберуть [2].

Американські батьки витрачають на освіту своїх дітей більше коштів, ніж вартує гарне спортивне авто. Ви зможете знайти мільйон оглядів спортивних моделей, включаючи психологічний стан за кермом, але ви ніколи не побачите порівняльного аналізу різних шкіл та університетів. У кращому випадку, це буде побудований на двох-трьох примітивних параметрах рейтинг. Батьки не шукають своїм дітям школи так, як вони шукають товари. Різноманіття пропозицій на ринку є незначним [1].

Система освіти змінюється набагато повільніше, ніж все інше. Ми досі активно використовуємо уявлення та технології XIX ст. Людство повинно розпочати розглядати освіту як звичайну ринкову послугу. Вочевидь, зараз це не так.

Найважливішою навичкою в XXI ст. є пошук нових ринкових ніш. Ми повинні опинитися там, куди через мить потрапить шайба, ми повинні побачити, що очікує нас за кутом. Будь-яка людина, що працює на випередження та наділена необхідними навичками, виявиться переможцем.

Таким чином повинна виглядати і система освіти. Проте в реальності у звичайному виші є стандартні програми та тести, за допомогою яких контролюється роботи студента посеместрово. Успіх студента вимірюється винятково його здатністю засвоювати чужі ідеї. Системи нормальної освіти мала би визначити, що у студента виходить непогано, та сприяти його розвитку.

Американський педагог та реформатор Джон Тейлор Гатто зазначив, що американська система освіти – це 13 років навчання пасивності. Навчальне середовище саме по собі є освітою. Протягом багатьох років кожного студента навчають тихо сидіти на стільці, вмикати та вимикати мізки за дзвоником, слухати старших – така система продукує пасивних істот, життя яких повинно скеровуватись іншими особами [1].

Традиційні університети відживають своє. В технологічному секторі, і не тільки в ньому, зростає кількість талановитих людей, які повністю нехтують традиційну освіту (сотні програмістів без нормальної освіти в кращих фірмах світу отримують по 100 тис. дол. на рік). Це відбувається тому, що в технологічному секторі не звертають надто багато уваги на сертифікати і ліцензії, а лише на продуктивність праці.

Можна вважати університети соціальним ліфтом, що допомагає представникам країн «третього світу» зробити кар'єру і вибрати професію. Але навіть ця функція є справою минулого. Адже талановита молода людина з провінції може, наприклад, розробляти програми з відкритим кодом, які зовні не є прибутковими. Саме так великі компанії відшукують таланти в модних та популярних некомерційних проектах.

Висновок. Навчальні заклади повинні бути настільки ж різноманітними, як і сучасний світ, або поступово стати надбанням минулого. Адже ні розмір, ні попередні здобутки, ні поточний попит на них самі по собі не дають змоги передбачити майбутнє. На всіх ринках невеликі гравці часто витискають великих, і це нікого не дивує. Єдине, що стримує бурхливий розвиток жорсткої системи освіти, це система ліцензій, яка не дає можливості розвитку державним та приватним закладам.

У світі технологій відсутні професійні ліцензії. Кожна людина, яка хоче брати участь у створенні нових продуктів, легко знаходить таку можливість, не запитуючи дозволу у держави або навіть експертної спільноти. Завдяки цьому технології розвиваються вражаючими темпами. Не тому, що ліцензовані фахівці погані, а тому що на вільному ринку інженерам з докторськими ступенями допомагають десятки тисяч уболівальників.

Якщо ми хочемо, щоби люди отримували освіту, яка допоможе їм у житті, то і викладачі повинні бути іншими. Викладачі повинні бути, перш за все, гарними особистими тренерами і лише потім – провідниками дидактичної інформації, що спостерігаємо в даний час. Викладання загалом ближче до перформансу, танку, акторської гри, ніж до написання наукових статей та дисертацій. Однак більшість викладачів університетів отримали свої місця саме за здатність написати (а точніше списати або купити) наукове дослідження. І навіть якщо вони мали можливість прочитати декілька курсів на початку кар'єри, цього

недостатньо, щоби розвинути в себе необхідні навички. (Перформанс (англ. «performance» – «виконання, вистава») – форма сучасного мистецтва, за якої твір становить дія художника або групи у визначеному місці та часі. До перформансу можна віднести будь-яку ситуацію, яка містить чотири базових елементи: час, місце, тіло митця та ставлення митця і глядача) [4].

Знання сьогодні можна отримати і за межами кампусу (лат. «Campus» – «поле», «відкритий простір») – університетського містечка із навчальними приміщеннями, науково-дослідними інститутами, житловими приміщеннями для студентів, бібліотекою, аудиторіями, їдальнями тощо) [3].

Наприклад, сайт Coursera дозволяє прослухати тисячі університетських курсів. Ресурси Інтернету дозволяють бажаним навчатися самостійно, що дає можливість звести навчання до розвитку персональних навичок. Викладач потрібен зовсім не для переповідання студенту підручника та перевірки, наскільки добре його засвоїли.

Література

1. Стронг М. Злокачественное образование / М. Стронг [Електроний ресурс]. – Режим доступу : // <http://esquire.ru/michael-strong>.
2. Фурсов А. «Реформа» образования сквозь социальную и геополитическую призму / А. Фурсов [Електроний ресурс]. – Режим доступу : http://aldebaran.ru/author/fursov_andreyi/kniga_reforma_obrazovaniya_skvoz_socialnyu_i/.
3. [Електроний ресурс]. – Режим доступу : //<https://ru.wikipedia.org/wiki>.
4. [Електроний ресурс]. – Режим доступу : //<https://ru.wikipedia.org/wiki>.